

edelen, van lieverlede tot hooger pelt te geraken, en zoo eerst onder hoog bestel haar ideaal te verwezenlijken. Ware dit anders geweest, er zou van Volending nimmer sprake hebben kunnen zijn. Volending wijst terug op een voorafgaand proces, dat afgaat op een bepaald doel, en na doorgang door allerlei wisselende vormen ten slotte eerst het ideaal bereikt. De Volending dezer wereld betekent dan ook, dat ze alle trappen van lager tot hooger ontwikkeling moet zijn opgeklimmen, en dat eerst ten slotte in werkelijkheid schitteren kan, wat van meet af bedoeld werd. Volending is de met vrucht beladen boom, die uit een stek of uit een zaadkorrel is opgekomen. Niet het begin alleen vervulde eerst Gods gedachte. Veeleer omgekeerd stond van meet af voor Gods geest het rijke beeld van wat eens voltooid de Schepping zou inhouden. Dat beeld van 't voltooid gaf aan wat het begin en wat het uitgangspunt moest zijn, en tevens al wat daartusschen tot aan zijn moest geroepen, en doorloopen moest worden, om in 't eind de ideale hoogste verschijning te doen uitkomen. Ontwikkeling, ontplooiing van minder tot meer is hier alzo een grondwet van het Goddelijk plan zelf. Het hoort er bij. Het is niet er van af te scheiden. De Schepping zelve van het onvolmaakte stelt den eisch van het proces, en in dat proces den eisch van de Volending. Zoo eerst komt het begrip van Volending tot zijn volle recht. Ook zonder val zou de Volending zijn ingewacht. En ook deze Volending nu, die gesteld was, nog eer er eenig mensch of engel tot aanzijn was geroepen, blijkt derhalve eeniglijk en uitsluitend haar motief te ontleenen aan wat besloten was in de Almachtigheid Gods.

DR. A. K.

„Naar de bergen“.

Een lied Hammaaloth. Ik hef mijne oogen op naar de bergen, vanwaar mijne hulpe komen zal. Psalm 121 : 1.

In 't machtige Scheppingswerk aanbidt, wie geloof, vóór alle dingen de majesteit van Goddelijken eenvoud.

Eerst lag de bodem der aarde plat om heel onsen bol gevuld, en was die platte en gelijkvloersche bodem, die heel onsen aardbol omvatte, met de wateren van den Oceaan overdekt. En zie, nu wordt door één machtsdaad Gods die eerste gelijke bodem gebroken en ongelijk gemaakt. Stukken er van rijzen omhoog; dit geeft diepten er naast. Zoo komt door die één daad Gods het drooge te voorschijn om bewoond, en vergaderen zich de wateren in de diepten om bevaan te worden, en vertoont op onze aardekorst zelf zich de vlakke, en naast en om die vlakke de verheffing en de daling in berg en in dal.

Meer nog, in berg en dal sprak Goddelijke poësie. Immers de bergen wezen naar Boven, naar Boven waar Gods zalige hemel is. En mocht al die vlakke en het dal voor bewoning van 't aardrijk het breedste ontplooi, en voor de verkwikking van het aardse leven het rijkst gevondt zijn, er tintelde in den mensch toch nog een hooger leven dat om heilige bestelling riep, en voor dat hooger leven wezen de bergen Gods naar Boven, en hadden Gods bergen de roeping, om het kind des menschen naar hooger op te leiden.

Vandaar dat de Openbaring Gods telkens en telkens weer met Gods bergen verband houdt. Ons pas opkomend geslacht viert zijn geboorte in 't Paradijs, maar de Arke, die ons geslacht in tweede stadium tot wieg dient, komt te rusten niet in den hof van Eden, maar op den berg Ararat. Abraham, de patriarch, brengt zijn eerstgeborenen son ten offer op den berg Moria. Mozes verzamelt 't volk der verkiezing, opdat 't Gods Woord beluisterde, om den berg Sinai, en sterft zelf op den berg Nebo. Als de tempel voor Gods heilige tegenwoordigheid zal verrijzen, is de berg Sion de door God zelf verkoren plek, en dit niet alleen, maar ook rondom Jeruzalem, zoo jubelt 't de Psalmist, „rondom Jeruzalem zijn bergen“. En als eindelijk de profetie in vervulling is gegaan, en Immanuel onder Israël optreedt, dan is 't de berg Tabor, die getuige mag zijn van de verheerlijking van den Mesias; gaat in een bergrede zijn vorstelijk Evangelie tot de wereld uit; en is het van den Berg der Olijven dat de Christus opvaart ten hemel. Zelfs nog in de Openbaring van Johannes heet 't: „Ik zag, en ziet, het Lam stond op den berg Sion“.

Voor al in de dagen der schaduwen verkregen daardoor de bergen Gods zoo rijke betekenis voor het innigste gemeenschap. In het lied Hammaaloth komt dit tot zoo volle uitdrukking, als de Psalmist zegt: „Ik hef mijn oogen op naar de bergen, vanwaar mijne hulpe komen zal“.

Niet alsof onder Israël het bestijgen van reusachtige bergen in zwang was. De nu zoo hooggeboorde bergbestijging is nog geen eeuw in zwang. En bovendien, zoo reusachtige bergen kende men in Israël niet. De Libanon lag in de verte, den Karmel besteg men in een uurloids, ook de Tabor komt bij geen Montblanc in vergelijking. Juda was het bergland, maar bij de Himalaja vergeleken, met niet meer dan havelen bedekt. Nee, de machtige aantrekkingskracht van Gods bergen in de dagen van ouds was niet de verfrischende berglucht, noch ook de mijstet van 't vergezicht van hun toppen, en veel min nog de verheffing die 't vertoef op de bergen in vergelijking met het benedenaardsche dood. Wat zelfs veel Heidenen, maar wat vooral Israël in Gods bergen bewonderde, was en bleef hun heenwijzing naar de woonstede van wat voorwerd der aanbidding was. De wolken sweefden nog hooger, en boven die wolken vlijde zich de woonstede Gods uit. Daar eerst ontloot zich 't „Hoog Vertrek“, waarvan David steeds zingt. Maar bij en naast en onder dit alles waren de bergen Gods de vaste, de onwrikbare geleiders naar de eeuwige wereld daarboven. Het was of de bergen van rondom zelfs den meest wereldschen lijder bleven toeroepen: „Daar boven ligt voor u 't pad naar 't eeuwige. Daarboven zetel de majesteit. Van boven komt uw heil. Het dan uw oogen naar de bergen op, vanwaar alleen uw hulpe komen kan“.

Het is dan ook ook toevallig, dat de Openbaring Gods vóór en in Christus steeds in een land met bergen is uitgegaan. De bergen Gods

vormden daardoor vanzelf van die Openbaring een bestanddeel. Dat zienlijke, dat voor oogen was, kon toen niet gemist worden. Als een ladder Jacobs moesten ze zijn, waarlangs de ziel naar boven opklimt, en waarlangs de engelen Gods tot onse hulpe nederdaalden.

Maar met de vervulling der profetie in Christus komt ook hierin 't keerpunt. De dienst der schaduwen riep, onder zooveel meer, ook om de bergen; maar met Jesus viel dit weg: „Vrouw, geloof mij, de ure komt, zoo betuigde Jesus, dat ge noch op diesen berg, noch op Sion den Vader zult aanbidden. De ure komt, en is nu, dat de ware aanbidders den Vader aanbidden zullen in geest en waarheid“.

De dienst der schaduwen riep om steunsels, en onder die steunsels behoorden ook de bergen Gods, die als van zelf 't hart naar hooger trokken; maar de vervulling in Christus maakte al deze steunsels overbodig. Zelfs mag gezegd, dat in vlakke landen zonder bergen het Evangelie te rijker ingang vond. Denk maar aan ons eigen vaderland. Geheel zonder bergen, en te rijker eens met 't martelaarschap om Christus' wille gekroond.

't Zelfstandige geloof, gelijk 't in 't Kruis van Christus vast ligt, laat van zelf de steunsels van tabernakel en altaar, van 't priesterkleed, en zoo ook van de bergen om Jeruzalem los. Het vraagt niet om een volk Gods dat, van de wereld gescheiden, in de bergen zijn toevochtsoord zoekt, maar is als een schare die leeft te midden der wereld, met alle verleiding van Corinthe en Athene en Rome om zich heen, en die toch weet in Christus alle geestelijke en heilige schatten ongedeerd te bezitten en te kunnen genieten.

De scheiding tusschen dien hemel naar wien de bergen heen wijzen, en deze gevallen wereld, neemt 't Evangelie weg. God is óns niet meer verre maar in Christus nabij, en onze ziel weet te midden van 't rumoer der wereld Gods nabijheid te genieten.

De trekking des Geestes is voor ons meer dan de trekking van Karmel of Sion of Tabor. Langs de verheffingen des Geestes klimt de ziel van wie Christus bezit nu naar boven op, en langs de hoogten van den Geest daalt de kracht Gods in Gods kinderen neder.

Ook wij heffen de oogen op naar de bergen, doch het zijn de bergen des Geestes, van waar we onse hulpe verwachten.

Niet de Alpen met hun sneeuwtoppen, maar de Heere die onse Rotsteen is, is 't steunpunt van ons hart.

DR. A. K.

Amsterdam, 12 September 1913.

Het eeuwfeest onzer nationale onafhankelijkheid wordt dit jaar in elke stad en dorp van ons land met blij gejubel gevierd. De met groen en bloemen rijk versierde straten, het Oranje boven, dat weer met luider stem uit aller borst weerklinkt, de historische optochten, die in levende taferelen de groote momenten onzer historie ons voor oogen stellen, de tentoonstellingen, waar Nederland toont, hoe het in deze eeuw van vrede zich ontwikkelde, — dat alles verhoogt het nationaal besef, smooit den band weer vaster aan ons Oranjeveld, en geeft uiting aan den dank, dien ons volk gevoelt, voor wat God Almachtig ons schonk in de bevrijding van het Fransche juk. Ook de vreemdeling toonde ons in ruime mate zijn belangstelling. Tal van congressen en conferenties werden dezen zomer in ons land gehouden. En de opening van het Vredespaleis in den Haag zette waardig een kroon op dit eeuwfeest van dea vrede.

Te hoog laaide de geestdrift daarom niet op, en bij een nuchter en bezonnen volk als onze Nederlandsche natie is, valt dit ook wel te begrijpen. Onze vrijmaking in 1813 mist het heroieke en grootsche, dat onze worsteling tegen Spanje, om onze onafhankelijkheid te heroveren, tot de schoonste en roemvolste bladzijden uit 's lands historie maakt. Toen was het een klein en vertrappt volk, dat alleen, zonder iemands hulp, zich opmaakte om te kampen tegen den machtigsten potentaat van Europa; toen was de vrijheid vrucht van eigen inspanning en krachtsbetoon; toen hebben onze vaders goed en bloed overgehad voor hun land en heeft ons volk helden voortgebracht, waarop het nog altoos trotsch kan wezen; toen ontving die worstelstrijd hooger wijding, omdat het niet alleen ging om de vrijheid van het volk, maar om de vrijheid der religie. Hoe geheel anders was het in 1813. Ons volk, door eigen schuld onder het Fransche juk gekomen, boog en kroop voor Napoleon, zoolang hij zegevierend aan het hoofd zijner armeeën stond. En eerst toen na den volkerenslag bij Leipzig de macht van den Keizer was geknakt, toen de kozakken over de grenzen trokken en het Duitsche leger onder Bulow naar de Elbe vluchtte oprukte, dorst Holland na lang aarzelen het Fransche juk afschudden en werd de Oranjevlag weer in top gheschen. Van heldenmoed was bij dit alles al zeer weinig sprake, en nog veel minder van een offer, dat Nederland voor zijn onafhankelijkheid heeft gebracht.

En evenmin mogen wij vergeten, wat Prof. Fabius in een keurig gedocumenteerd artikel in de *Stemmen des Tijds* ons pas kwam herinneren, dat met de afwerping van het Fransche juk de geest der Fransche revolutie niet uit ons volk gebannen is. Van een geestelijke wedergeboorte van ons volk als in de 16e eeuw, was in 1813 geen sprake. Men joeg de Franschen weg, maar de revolutionaire denkbeelden bleven. Van een werkelijke terugkeer van Nederland tot dien God, die het groot had gemaakt en van wien het trouweloos was afgewallen, was geen sprake. Het liberalisme, dat meer dan een halve eeuw daarna nog den toon in ons volksleven aangaf, erkende het zelf bij monde van zijn uitnemendste tolken, dat het leefde uit de beginselen, door de Fransche revolutie verkondigd.

Maar hoezeer dit alles maten moge om in het feestgejubel maat te houden, toch neemt dit niet weg, dat er voor ons land en volk in deze dagen rijke stof is om God te danken voor de weldaden, die Hij ons schonk. Al was in 1813 van denouden

heldenmoed der vaders geen sprake en voelen we ons eer beschaamd, als we de bladzijden der historie van die dagen herlezen, over de angstvalligheid en benauwdheid onzer regenten, God de Heere heeft de macht van den tyran verbroken en aan Nederland's volk zijn vrijheid weer herschonken. Eerst daardoor is het mogelijk geworden, dat ons volk uit zijn diepe inzinking weer is opgestaan en door een eeuw van ongestoorden vrede op elk gebied zijn kracht weer heeft kunnen ontwikkelen. De profetie van Bilderdijk: Holland groeit weer, Holland bloeit weer, is vervuld. En Hij, die uit onverdiende genade ons het herstel onzer onafhankelijkheid schonk, heeft meer gedaan dan dit. Er is in het weer vrijgemaakte Holland een geslacht opgestaan, dat trots alle smaad en verguising het weer dour opnemem tegen den Franschen revolutiegeest voor de beginselen van Gods Woord. Het saad door mannen als Bilderdijk, Da Costa en Groen van Prinsterer uitgestrooid, heeft vrucht gedragen. Een geestelijke wedergeboorte is gekomen, wel niet van heel ons volk, maar toch van een zoo machtig volksdeel, dat ook op het gebied der Regeering de Christelijke beginselen reeds meer dan eens als de eenig ware voor ons volk zijn erkend en gehuldigd. En wie Nederland met de andere natien vergelijkt, zal ook als Calvinist en als Christen dankbaar wezen, dat hij tot ons volk behooren mag. Er is in Europa geen land, waar het Calvinisme nog zooveel invloed uitoefent op het volk's leven en nog tot zooveel krachtsontwikkeling gekomen is, als ons land. Indien Nederland een wingewest van Frankrijk gebleven ware, zou van dit alles, naar den mensch gesproken, wel geen sprake zijn geweest.

Vandaar, dat we niet alleen als Nederlanders, maar ook als Gereformeerden van harte mede dit feest onzer nationale onafhankelijkheid kunnen vieren. Tegen zulke nationale feestdagen ter herdenking van wat God de Heere voor ons volk gedaan heeft, bestaat dan ook op grond der Hellige Schrift geen het minste bezwaar. Integendeel, God de Heere heeft zelf voor Israël verordend, dat het telken jare op het Paascheest herdenken zou, hoe Hij met machtigen arm zijn volk uit het diensthuis van Egypte verlost had. En werpt men hiertegen, dat het Paascheest tegelijk een religieus karakter droeg, dan behoefte slechts herinnerd te worden aan het Purimfeest om ook dit bezwaar te ondervangen. Het Purimfeest was louter een nationaal feest, waarin Israël herdacht, hoe het gered was van den ondergang door Haman bedacht en door Mordechai verrijld. Just daarom verblijden we er ons in, dat ons Gereformeerde volk aan dit nationale feest met opgewektheid heeft deel genomen en dat onze Gereformeerde mannen, waar ze werden uitgenoodigd aan de regeling der feestelijkheden mede leiding te geven, dit niet hebben geweigerd. We zijn geen „afgescheidenen“ te midden van ons volk, maar we leven ons nationale leven mede en hebben ook onzen invloed te doen gelden, opdat in dit feestbetoon alles gemedene worde, wat met den eisch der christelijke conscientie in strijd zou zijn.

Wat bij dit nationale feest echter ontbroken heeft, is de openlijke erkenning en waardeering van wat God de Heere voor ons volk gedaan heeft. Er is meer sprake geweest van pretmaken en feestvieren, dan dat van bid- en dankstond werd gehoord. Niet dat hier en daar het felt van Nederland's bevrijding ook in de Reddenis des Woords en de saamkomsten der gemeente niet opzettelijk is herdacht, maar tot een nationale uiting van dankbaarheid tegenover God, die onze B-vrijder is geweest, kwam het niet. Ongetwijfeld schuilt hier een fout van onze Regeering. In Noord-Amerika zou de President bij een dergelijk nationaal feest ongetwijfeld een opwekking tot het volk hebben gericht om in plechtigen dankstond God den Heere voor Zijn weldaden te danken. Zoo waren het ook onze vrome vaders gewend. En hoe heerlijk zou het geweest zijn, wanneer onze Koningin in een koninklijk schrijven zich tot ons volk gewend had om de groote daden Gods te herdenken, die Hij voor ons vaderland en voor haar Vorstenhuis in 1813 heeft gedaan, en ons volk op te wekken Gods daarvoor den lof en den dank toe te brengen. Het dreefoudig snoer: God, Nederland en Oranje, zou daardoor bevestigd zijn.

Een valsche beschuldiging?

Naar aanleiding van wat we over den afloop der verkiezingen schreven, meende Dr. Kromsigt in de *Gereformeerde Kerk* ons op de vingers te moeten tikken, omdat we een valsche beschuldiging hadden geuit tegen de Hervormde Kerk.

Hij schreef het volgende:

Een valsche beschuldiging.

De wijze, waarop de *Heraut* in haar nummer van 28 Juni l.j. de Ned. Herv. als Volkskerk bestrijdt, is van dien aard, dat we er toch even de aandacht op moeten vestigen en er tevens nadrukkelijk tegen moeten protesteren. Naar aanleiding van de verkiezingen trekt de *Heraut*, zonderling genoeg, precies de omgekeerde conclusie van wat wij eruit afleiden. Nu staat haar dit natuurlijk vrij. Ieder siet ten slotte de dingen op zijne wijze. En als dit dan goed wordt gemotiveerd, kan men daarover ten minste discussiëren.

Doch wat de *Heraut* niet vrij staat, is: hare conclusie te trekken op grond van een in koelen bloede, in 't algemeen uitgesproken valsche beschuldiging. En dit toch geschiedt in het nummer van 28 Juni l.j.

Daar wordt gezegd, dat uit den uitslag der verkiezingen o.a. bleek „het gevaar van een Volkskerk, die heel het volk wil omvatten, maar meer tuk is op staatstractementen dan op de metterdaad voor geestelijke belangen van het volk zorgt“.

Hier worden dus zonder eenigen grond en zonder enig bewijs die predikanten, die opkwamen voor art. 171, omdat zij in schrapping of verzakking van dat art. gevaar zagen voor de positie der Ned. Herv. Kerk als *Volkskerk* in het midden van ons volkleven (o.a. een man als Dr. Slotemaker de Bruine, van wien algemeen bekend is, hoe ijverig hij juist is in zijn pastoraal en anderen veelvuldigen arbeid voor de geestelijke belangen der kerk), kortweg geheel in het algemeen beschuldigd, dat zij meer tuk zijn op staatstractementen dan dat ze metterdaad voor de geestelijke belangen van het volk zorgen.

De *Heraut* toont hier dus absoluut geen rekening te houden met de hoogere motieven, die hen, die voor art. 171 opkwamen, bezielden, hoewel deze o.a. door den ondergetekende in zijn *Afscheidsbeginselen in hunne bedenkelijke strekking* in zijn *Gien coalitie zonder afspraak* I en op allerlei andere wijze herhaaldelijk duidelijk zijn ontwikkeld. Zonder eenige schijn of schaduw van bewijs, zonder ook enig gevoel te hebben voor het hooge ideaal van „het de Kerk en het volk“, zonder te letten op de moeilijkheden, die het vasthouden aan zulk een ideaal van zelf met zich brengt, zonder ook maar even te denken aan de schuld, die men zelf mede draagt voor ons volk als geheel (die men door zich te onttrekken nog heft vermeerderd), wordt aan allen, die nog aan de Volkskerk vasthouden en hunne taak zoo goed mogelijk trachten te vervullen, hier eenvoudig geotet in het algemeen een valsche beschuldiging in het aangezicht geslingerd.

Wat moet men hiervan nu zeggen? We zullen het niet verder kwalificeren. Doch indien een toonaangevend blad als de *Heraut* op een dergelijke wijze gaat polemiseren, wat zal men dan nog straks van anderen moeten verwachten?

Daarom willen we, aler dit kwaad om zich heenrijpt, de *Heraut* toch eens met allen ernst herinneren aan het 9e gebod: „Gij zult geen valsche getuigenis spreken tegen uwen naaste.“

P. J. KROMSIGT.

Hoeeer het ons leed doet, kunnen we toch niettegenstaande dit protest onze aanklacht niet terug nemen.

Natuurlijk ontkennen we niet, dat er onder de predikanten der Hervormde Kerk zijn, die voor uitbreiding der staatstractementen ijveren, en die tevens een warm hart hebben voor de geestelijke belangen van ons volk.

We spraken echter niet over enkele predikanten, maar over de Hervormde Kerk als zoodanig. Ze heeft bij monde van de Synodale Commissie zich officieel gewend tot den toenmaligen Minister van Binnenlandsche zaken Mr. Heemskerk, om terstond, toen ze haar finantieel geprivilegieerde positie bedreigd achtte door de ingediende voorstellen tot Grondwetsherziening, voor de finantieel rechten der Kerk op te komen. En dat deze Hervormde Kerk, die terstond in het gevecht komt, wanneer ze meent, dat haar finantieel positie bedreigd wordt, al zeer weinig zorgt voor de waarachtige geestelijke belangen van ons volk, zal zelfs Dr. Kromsigt niet durven ontkennen.

De laatste gehouden Synode is daarvan weer het meest treffende bewijs.

Maar ook afgezien daarvan, dat onze aanklacht niet een bepaalde groep, maar de Hervormde Kerk als zoodanig gold, zouden we tot de conscientie van Dr. Kromsigt en zijn medestanders wel de ernstige vraag willen richten, of ook zij in dezen vrij uit gaan.

Ons artikel handelde over de verkiezingen; het ging over de omverwerping van het Ministerie-Heemskerk mee door de schuld van de actie, door Dr. Kromsigt en de zijnen in het leven geroepen.

Dr. Kromsigt zelf heeft het gezegd, dat de schuld van het vallen onzer Christelijke Regeering in hoofdzaak daaraan te wijten was, dat de meerdere subsidie voor de predikantscontractementen in de groote steden geweigerd was.

Indien dit juist is, blijkt dan daaruit niet, dat het tuk zijn op *Staatstractementen* van de Hervormde Kerk de oorzaak is, dat de hoogere geestelijke belangen van ons volk schade hebben geleden?

Uit ontevredenheid omdat men de begerde subsidie niet kreeg, liet men een Ministerie vallen, dat in elk geval de Christelijke banier hooghield. De geheele vrijmaking van het Christelijk onderwijs is daardoor voor jaren onmogelijk gemaakt. Onze zending in Indië loopt groot gevaar, onder den druk van een liberaal Ministerie te worden geschaad. Van een vastleggen van de Christelijke beginselen in onze omgeving is onder het thans opgetreden liberaal Ministerie wel niets te wachten.

Is het dan te hard uitgedrukt, wanneer we zeggen, dat de quaestie der staatscontractementen zwaarder heeft gewogen dan de geestelijke belangen van ons volk?

En wat ten slotte de opmerking van Dr. Kromsigt betreft, dat het bij den strijd om het behoud of de vermeerdering dezer staatscontractementen niet ging om het eigen finantieel belang der predikanten, maar om de historische rechten der Hervormde Kerk te handhaven en haar in staat te stellen de geestelijke verzorging van ons volk beter ter hand te nemen, zoo nemen we gaarne aan, dat het geestelijk motief bij hem en de zijnen op den voorgrond stond.

Maar toont dit dan niet, hoe geestelijk zwak een Kerk staat, die, ten einde haar roeping te vervullen om tegenover den steeds grooteren afval van het Christendom in onze steden een dam op te werpen, steunen moet op staatscontractementen in plaats van zelf hiervoor de middelen saam te brengen?

In Memoriam.

In het tijdvak van zomerrust, dat achter ons ligt, heeft het Gode behaagd een tweetal Dienaren des Woords van ons weg te nemen, aan wier nagedachtenis we bij het weeropvatten van onze taak gaarne een woord van hulde willen brengen. Donderdag 7 Augustus overleed na een langdurige ongesteldheid Dr. T. Noordewier te Meppel en Zaterdag 16 Augustus volgde hem Dr.

L. Neyens, na een plotseling opgekomen en hevige krankheid.

Beide thans ontslapen broeders hebben het voorrecht gehad tot in hoogen ouderdom de Kerk te mogen dienen en nog staande in hun ambt te sterven. Dr. Neyens, die nog kort geleden zijn vijftigjarig ambtsfeest in de Amsterdamsche gemeente vieren mocht, was zelfs de oudste predikant in de Gereformeerde Kerken, en al kon Dr. Noordewier niet op zulk een langdurigen dienst bogen, ook hij had onze Kerken toch bijna veertig jaar lang trouw gediend.

Herkomstig beiden uit de vroegere Christelijke Gereformeerde Kerk, behoorden ze tot degenen, die van ganser harte voor de vereniging dezer Kerk met de Nederlandsche Gereformeerde Kerken hebben geijverd. Wars van elk kerktijst drijven, waren ze mannen met een warm hart, die den vrede van Jeruzalem liefhadden en van alle uitersten afkeerig waren. Bescheiden en vriendelijk in den omgang, trouw in hun ambtelijken dienst, door hun wandel en leven een eere voor Christus naam, wisten ze niet alleen in hun gemeente, maar ook in den brederen kring onzer Kerken het vertrouwen te winnen en werden meermalen afgevaardigd naar onze Generale Synodes en tot Curator der Theologische School gekozen. Het heengaan van deze beide broeders, in zooveel opzichten met elkaar geestverwant en in geestesrichting overeenstemmend, laat een ledige plaats in onze Kerken, die niet zoo licht vervuld zal worden. Ook in hun optreden en gestalte hadden ze iets van dat deftige, ouderwetse type van predikanten, dat eerbied afdwong en onder een jonger geslacht niet meer zoo gevonden wordt. Dankbaar voor het vele goede, dat God de Heere in hen ons geschonken had, betreuren we, dat deze nobele typen uit onze predikantenwereld zijn heengegaan, maar tegelijk troost ons de zekerheid, dat ze nu als getrouwe dienstknechten de kroon der gerechtigheid ontvangen hebben, die Christus beloofd heeft aan allen die zijne verschijning hebben liefgehad.

En waar we in dit In Memoriam de nagedachtenis eeren van deze twee trouwe broeders uit eigen kring, daar zij tevens een woord gewijd aan de gedachtenis van een broeder, die eens zeer nauw met ons verbonden was, maar wiens weg in zijn later leven een andere was dan de onse; we bedoelen Dr. F. P. L. C. van Lingen, die op 81-jarigen leeftijd te Velp overleed. Over hetgeen ons van hem scheide, zullen we bij het pas gesloten graf liefst niet veel zeggen. Door aan het hoofd zich te stellen van een beweging, die een scheuring in onze Kerken ten gevolge had, heeft hij niet weinig nadeel toegebracht aan de eenheid der Gereformeerde belijders in ons vaderland. Maar bij zijn dood laten we deze pijnlijke wonde liever rusten en gedanken we met eerbied en waardeering den man, die het eerste Christelijke gymnasium in ons vaderland heeft opgericht; die als oud-Director van Zetten's gymnasium bij al zijn leerlingen nog in gezegende herinnering is; die door zijn innige prediking voor velen tot zegening is geweest; en die eens vooraan stond in den strijd voor ons Christelijk Hooger Onderwijs en voor de vrijmaking der Kerk. Hij was het, die den moed had Dr. Houtzagers te Kootwijk in het ambt te bevestigen en die in de dagen der Doleantie geen moeite of tijd heeft ontzien om de Kerken te helpen met zijn prediking des Woords. Ook door zijn bewerking van Duchsels Bijbelverklaring voor ons Hollandsch publiek heeft hij een niet geringen dienst aan ons volk bewezen. Sterk individualist als hij was, heeft hij zich in het kerkelijk gaar nooit goed kunnen voegen; zijn eigenaardige opvatting van het ambt getuigde daarvan, en hierin is ook wel ten deele de oorzaak te zoeken van zijn breken met onze Kerken. Maar een discipel, die zijn Heiland liefhad, was hij zeker, en daarboven valt alle kerkelijke scheidsmuur weg, die hier op aarde al te vaak de geloovigen verdeelt.

De Theologische School.

De Handelingen der Curatoren onzer Theologische School, welke dezer dagen aan de Kerken zijn toegezonden, geven in menig opzicht stof tot dank. Een groot deel dezer Handelingen loopt over de benoeming der beide hoogleraren, die sinds hun taak aanvaard hebben. Voorts vermeldt het verslag van Hoogleraren over den afgelopen cursus, dat negen studenten candidaats-examen, acht studenten semicandidaats en één propaedeutisch examen heeft afgelegd. Het aantal studenten dat bij den aanvang van den cursus werd ingeschreven, bedroeg slechts twee, maar voor den nieuwen cursus wordt een grooter aantal verwacht. Over den ijver en het gedrag der studenten was het oordeel der Hoogleraren gunstig; maatregelen van tucht zijn gelukkig niet noodig geweest. Wel werden twee studenten van de lijst afgevoerd, maar dit geschiedde deels wegens aanhoudende geesteskrankheid, deels wegens vertrek naar elders. Hoe groot het aantal studenten was, wordt niet medegedeeld.

Het finantieel verslag van den penningmeester wijst op een gestadige klimming der inkomsten. Wel is er een tekort van f 1363 32, maar dit is een belangrijke vooruitgang te noemen, wanneer men er op let, dat het tekort van het daaraan voorafgaande jaar f 3277.16 bedroeg. Deze vooruitgang treft te meer, omdat de uitgaven van het afgelopen jaar veel hooger waren dan de vorige jaren; dit is niet het minst te danken aan de actie van sommige broeders om het tractement bijeen te brengen voor een vijftien hoogleraar. De inkomsten uit collecten, contributien en giften stegen daardoor in het vorige jaar tot een rond bedrag van f 38000. Toch zullen

voor h
verban
hoogle
en ve
thans
f 3500
er zek
dighel

Volg
de ker
der H
drag d
inkoms
f 4652
Ong
en ze
zake d
machtig
Maar
cijfers
felteijk
Reed
dacht,
groot d
zorgen
een sor
overhou
vormde
hoog
voorzag
tegen z
is, dat
grote
dearm
dreevig
nog me
En nu
wanneer
verkege
lioen w
verkege
in de l
meer h
ton (f
dus niet
wezig w
de rent
vierde d
gegeven
Rekent
geveer 2
hoofd en
vijftig ce
er buiter
Hoeve
over gee
jaarlijk
brengen,
tistiek is
nog noot
drag ke
ken, he
nog voe
te zorge
kas voot
vangt, e
ontwikke
wel tot
strekken.
We ze
eigen vo
vertoom
tegenover
weinig d
komen, d
hartighe
armen, v
op kapite
offervaar

Institu

Zoals
de planne
keraad
den weg,
meerde R
ernstige l
oefende
Dijk den
logisch l
vergaderi
had naar
raad van
deze bede
D. F. L.
Da. W. l
geven ad
Zending
raad van
nigen, zo
nomen is

De Raad
dansen,
gezien
dienaar D
met en op
ring, in
inhoudend
ter sake
Djocjakart
alsmede
8 April
met en op
ring en in
de verhou
te Amster
toerde ke
te Djocjak
overweg
1. dat
Algemeene
kerkeraad
van „volle
karta“ nog
niet l
instituteer
2. dat
een voors
regeling d
nadat de
van insti
geen enke
oordeel de
Djocjakart